

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer. Dessutom föreslås ändringar i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Syftet med propositionen är att utfärda bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster. I propositionen ges marknadsdomstolen behörighet att handlägga ärenden som gäller förbudsförfarandet enligt förordningen. Marknadsdomstolen ska kunna meddela förbud mot att tillämpa ett förfarande som strider mot förordningen. Förbudet ska kunna förenas med vite.

Lagarna avses träda i kraft den 12 juli 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	5
3 Nuläge och bedömning av nuläget	9
4 Förslagen och deras konsekvenser	13
4.1 De viktigaste förslagen	13
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	17
5 Alternativa handlingsvägar	20
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	20
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	21
6 Remissvar	21
7 Bestämmelser på lägre nivå än lag	22
8 Ikraftträdande	23
9 Verkställighet och uppföljning	23
10 Förhållande till andra propositioner	23
10.1 Samband med andra propositioner	23
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	23
LAGFÖRSLAG	25
1. Lag om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer	25
2. Lag om ändring av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen	26
BILAGA	28
FÖRODNINGSKAST	28
Arbets- och näringsministeriets förordning om utseende av organisationer och sammanslutningar som har rätt att inleda ett förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer	28

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster, nedan *förordningen*, antogs den 20 juni 2019. Förordningen förutsätter kompletterande nationella bestämmelser.

Syftet med förordningen är att öka transparensen och rättssäkerheten samt marknadens förutsägbarhet och funktion. Europeiska kommissionen har som mål att öka plattformsekonomin och till fullo utnyttja de möjligheter som är förknippade med den. Tillväxt i plattformsekonomin samt ett ökat utbud och en ökad konkurrens gagnar företagen och konsumenterna. Onlineplattformarna är i dag en viktig kanal för tillträde till marknader. Avsikten är att öka förtroendet för onlineplattformarnas verksamhet, vilket ökar utnyttjandet av plattformarna i affärsverksamheten inom olika sektorer.

I förordningen föreskrivs det om avtalsförhållanden mellan onlineplattformar och företag som använder dem. I den nationella reglering som förordningen förutsätter är det fråga om att ge domstolen behörighet i ärenden som gäller förordningen.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen lade den 24 april 2018 fram ett förslag till förordning ([KOM\(2018\) 238 final](#)) med en konsekvensbedömning ([SWD\(2018\) 138 final](#), [SWD\(2018\) 139 final](#)). Förslaget har samband med genomförandet av den strategi för den digitala inre marknaden som kommissionen antog 2015 och är en av de åtgärder som föreslogs i halvtidsöversynen i maj 2017. Syftet med strategin är att utveckla den digitala inre marknaden med beaktande av kraven på den digitala miljön

Konsekvensbedömningarna baserade sig på ett offentligt samråd som kommissionen ordnade 2016, kommissionens omfattande undersökning om företagsanvändare på onlineplattformar (ECORYS 2017, ET-01-17-497-EN-N) samt undersökningar om avtalsförhållandena mellan plattformar och professionella användare (ECORYS 2018, KK-01-18-452-EN-N) och en undersökning om tillgången till information i förhållandena mellan nätplattformar och företagsanvändare (ECORYS 2018 ET-04-17-899-EN-N). Dessutom hade kommissionen under 2016 och 2017 ordnat arbetsgrupper med företagsanvändare och onlineplattformar samt diskussioner med intressentgrupper.

I samband med halvtidsöversynen av strategin för den digitala inre marknaden överlämnade Finland 2015 till kommissionen sin preliminära syn på utvecklingen av plattformsekonomin och ansåg att det inte ska utarbetas någon separat sektorsspecifik lagstiftning om avtalsförhållandena mellan företag, utan den gällande konkurrenslagstiftningen och konsumentskyddslagstiftningen ska tillämpas på avtal mellan onlineplattformar och företagsanvändare. Finland deltog i kommissionens offentliga samråd genom ett separat ståndpunktsdokument. Efter det att kommissionen lämnat sitt förslag ordnade arbets- och näringsministeriet den 13 juni 2018 ett diskussionsmöte för intressentgrupper som arbetar med plattformsekonomi. Förslaget behandlades också i utvidgad sammansättning i sektionerna för den inre marknaden och industripolitiken,

som lyder under kommittén för EU-ärenden. Statsrådets skrivelse om förslaget lämnades till riksdagen ([U 82/2018 rd](#), EkUU och KoUU). Riksdagens ekonomiutskott och kommunikationsutskott omfattade statsrådets ståndpunkt i sitt utlåtande. Finland ansåg att förslaget var motiverat, eftersom det enligt utredningar inte var möjligt att ingripa i de nuvarande problemen i tillräcklig omfattning genom konkurrenslagstiftningen och konsumentskyddslagstiftningen. Den nivå för regleringen som kommissionen föreslog var dock tillräcklig, och det behövdes inte mer långtgående bestämmelser än vad som föreslagits. Förslaget medför transparens i standardavtalsvillkoren och förenhetligar lagstiftningen samtidigt som det lämnar utrymme för självreglering inom branschen. I Finlands ståndpunkt betonades också att förordningen inte får medföra skyldigheter och orsaka kostnader för medlemsländerna till exempel när det gäller ordnandet av medling och att det är de behöriga domstolarna som ska bedöma om skyldigheterna har uppfyllts eller om avtalsvillkoren är tydliga eller inte.

Det nationella genomförandet togs dock in den 29 november 2018 efter det att konkurrenskraftsministrarna godkände rådets allmänna riktlinje (13876/18). I samband med godkännandet av den allmänna riktlinjen lämnade Finland och sex andra medlemsländer (CZ, EE, FI, IE, LV, PL, UK) ett gemensamt uttalande (13876/18 ADD2). I uttalandet framfördes en reservation mot förslaget, som innehåller särskilda bestämmelser om genomförandet av förordningen. Enligt uttalandet är avtalsfriheten den allra viktigaste delen i förhållandena mellan företag och den bör respekteras så att man inte ingriper i den förrän det är absolut nödvändigt. I uttalandet ansågs det vara tillräckligt att i detta sammanhang stärka rättsmedlen i enlighet med kommissionens ursprungliga förslag. De medlemsländer som lämnade ett uttalande kunde dock godkänna rådets allmänna riktlinje som en del av en kompromiss, eftersom den inte förpliktade medlemsstaterna att utse en myndighet för genomförandet av förordningen. Dessutom betonades det att förhandlingarna med Europaparlamentet inte får leda till ökad reglering. I Europaparlamentets betänkande av den 7 december 2018 om genomförande och tillsyn uppräknas ett flertal skyldigheter som den nationella myndigheten ska fullgöra. I den slutliga förordningen föreskrevs det dock om övervakning av tillämpningen i enlighet med rådets ståndpunkt (artikel 15).

Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet.

Regeringens proposition sändes på remiss den 10 januari 2020. Utlåtanden begärdes av justitieministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Konkurrens- och konsumentverket, domstolsverket, marknadsdomstolen, Helsingfors tingsrätt, Birkalands tingsrätt, Finlands Näringsliv EK, Företagarna i Finland, Centralhandelskammaren, Turism- och Restaurangförbundet rf, Teknologiindustrin rf, Finsk Handel rf, Neogames Finland ry, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Konsumentförbundet, SCM Suomi Oy och Uber Finland Oy.

Enligt anvisningarna om hörande vid författningsberedning (<http://kuulemisopas.finlex.fi/>) ska det reserveras minst sex veckor för lämnande av skriftliga utlåtanden som begärs om ett författningsförslag, och i omfattande projekt minst åtta veckor. Tiden för lämnande av utlåtande kan av grundad anledning vara kortare än vad som nämnts ovan.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss den 10 januari–7 februari 2020. Remisstiden var fyra veckor, vilket är kortare än enligt anvisningarna om hörande vid författningsberedning, eftersom propositionen är kortfattad och det i huvudsak är fråga om att ge domstolen behörighet som grundar sig på Europeiska unionens förordning. En kortare remisstid behövdes också för

att propositionen har samband med genomförandet av unionsrätten. De lagändringar som gäller den ska träda i kraft den 12 juli 2020.

Ärendet har offentliggjorts i projektportalen under nummer [VN/6620/2019; TEM062:00/2019](#).

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Målsättning och tillämpningsområde

I förordningen föreskrivs det om en skyldighet för leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster att vara transparenta i avtalsförhållandena, det vill säga i praktiken i avtalsvillkoren på olika onlineplattformar, gentemot de företag som använder tjänsterna. I förordningen föreskrivs också om en skyldighet för sökmotorer online att vara transparenta gentemot företag som tillhandahåller tjänster på nätet. Förordningen innehåller bestämmelser om rättsmedel för företag och organisationer som företräder dem vid överträdelse av förordningen.

Syftet med förordningen är att öka transparensen och insynen i verksamheten hos leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster samt att ingripa i skadliga affärsmetoder i avtalsförhållanden mellan leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och företagsanvändare. Med hjälp av en enhetlig reglering säkerställs den inre marknadens funktion och förebyggs fragmentering, som utgör en risk för den inre marknaden, om medlemsstaterna reglerar plattformarnas verksamhet på nationell nivå. Syftet med förordningen är att lösa problem som inte kan lösas lika effektivt med hjälp av konkurrenslagstiftningen eller konsumentskyddslagstiftningen. Förordningen kompletterar för sin del den allmänna regleringen i fråga, men den påverkar inte tillämpningen av de allmänna bestämmelserna på privaträttens område eller av konkurrenslagstiftningen och konsumentskyddslagstiftningen.

I artikel 1 i förordningen föreskrivs om förordningens syfte och tillämpningsområde. Förordningen tillämpas på onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer när ett företag som använder dem är etablerat inom Europeiska unionen och tillhandahåller produkter och tjänster till konsumenter inom Europeiska unionen. Etableringsorten för leverantören av förmedlingstjänster eller sökmotorer saknar betydelse.

Med leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster avses i förordningen en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller, eller erbjuder sig att tillhandahålla, onlinebaserade förmedlingstjänster till företagsanvändare. Onlinebaserade förmedlingstjänster är tjänster som uppfyller följande krav: de utgör informationssamhällets tjänster i den mening som avses i artikel 1.1 b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 (12), de gör det möjligt för företagsanvändare att erbjuda konsumenter varor eller tjänster, i syfte att främja initieringen av direkttransaktioner mellan dessa företagsanvändare och konsumenter, de tillhandahålls företagsanvändare genom ett avtalsförhållande mellan leverantören av dessa tjänster och företagsanvändare som erbjuder konsumenter varor eller tjänster.

Leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster är till exempel onlinebaserade e-marknadsplatser, onlinebaserade butiker för mjukvarutillämpningar och sociala medier online. Avtalsförhållandet ska ingås mellan förmedlingstjänsten och företagsanvändaren. De onlinebaserade e-marknadsplatser som omfattas av tillämpningsområdet är till exempel tori.fi, Amazon market place, Zalando, Uber och Airbnb. Tillämpningsområdet omfattar även butiker för mjukvarutillämpningar, såsom Google Play och Apple AppStore. Tillämpningsområdet omfattar inte så kallade peer to peer-plattformar (t.ex. WhatsApp, Facebook Messenger), icke-kommersiell

verksamhet mellan en företagsanvändare och en onlineplattform (t.ex. Twitter, Facebook Profile) eller plattformar som är helt avsedda för företagsanvändning och som inte har samband med konsumenter och inte heller annonsering eller betalningsplattformar (t.ex. PayPal).

Med leverantör av sökmotor avses en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller sökmotorer till konsumenter. Med sökmotor avses i förordningen en digital tjänst som gör det möjligt för användare att mata in sökfraser för att göra sökningar på i princip alla webbplatser eller alla webbplatser på ett visst språk på grundval av en fråga om vilket ämne som helst i form av ett nyckelord, en röstbegäran, en fras eller någon annan inmatning och som returnerar resultat i vilket format som helst som innehåller information om det begärda innehållet.

Enligt de definitioner som ingår i artikel 2 i förordningen avses med företagsanvändare en privatperson som affärs- eller yrkesmässigt, eller en juridisk person som, via onlinebaserade förmedlingstjänster erbjuder konsumenter varor eller tjänster inom ramen för sin näringsverksamhet. Med företagsanvändare av webbplatser avses en fysisk eller juridisk person som via ett onlinebaserat gränssnitt erbjuder konsumenter varor eller tjänster inom ramen för sin näringsverksamhet.

Avtalsvillkor och krav på transparens

Enligt definitionerna i förordningen avses med villkor i förordningen villkor, klausuler eller andra uppgifter som reglerar avtalsförhållandet mellan en leverantör av förmedlingstjänster och en företagsanvändare och som fastställs ensidigt av leverantören av förmedlingstjänster.

I artikel 3.1 i förordningen föreskrivs det om hur avtalsvillkoren ska formuleras och om deras tillgänglighet. Villkoren ska innehålla objektiva skäl för beslut om att helt eller delvis avsluta eller tillfälligt avbryta en tjänst. I artikel 3.2 föreskrivs om en skyldighet att inom utsatt tid anmäla ändringar av villkoren. Tidsfristen ska vara minst 15 dagar och den ska vara längre om ändringarna kräver att företagsanvändarna gör tekniska eller kommersiella anpassningar för att följa ändringarna. Den berörda företagaren har rätt att säga upp ett avtal som ingåtts med leverantören av onlinebaserade förmedlingstjänster före utgången av tidsfristen.

Villkor eller särskilda bestämmelser i dessa som inte uppfyller kraven i förordningen är ogiltiga.

Enligt artikel 3.5 ska leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster säkerställa att identiteten på den företagsanvändare som tillhandahåller varor eller tjänster på de onlinebaserade förmedlingstjänsterna framgår klart och tydligt.

I artikel 4 i förordningen föreskrivs det om kravet på transparens när förmedlingstjänster tillfälligt avbryts eller avslutas. Företagsanvändaren ska informeras om vilken bestämmelse i avtalsvillkoren det tillfälliga avbrytandet grundar sig på och vilka omständigheter som har lett till beslutet om tillfälligt avbrytande eller avslutande av tjänsten. Motiveringen till beslutet ska meddelas företagsanvändaren minst 30 dagar innan tjänsterna avslutas.

I artikel 5 i förordningen föreskrivs det om kravet på transparens i fråga om vilka faktorer som inverkar på rangordningen av företagsanvändare och företagsanvändare av webbplatser i de sökresultat som genereras av onlineplattformar och sökmotorer. Huvudparametrarna ska anges i avtalsvillkoren för onlineplattformar på ett sätt som ger företagsanvändaren en ändamålsenlig och tillräcklig uppfattning om deras betydelse. Villkoren ska också innehålla en beskrivning av hur avgifter kan påverka rangordningen. Leverantörer av sökmotorer ska hålla motsvarande uppgifter offentligt tillgängliga, och ändringar i dem ska vara lätta att upptäcka.

Enligt artikel 6 i förordningen ska leverantörer av förmedlingstjänster, som erbjuder sådana varor och tjänster till konsumenterna som kompletterar varor eller tjänster som säljs av en företagsanvändare via de onlinebaserade förmedlingstjänsterna, i sina allmänna villkor ge en beskrivning av till exempel om och på vilka villkor företagsanvändaren även tillåts att erbjuda sina egna kompletterande varor och tjänster via de onlinebaserade förmedlingstjänsterna. Kompletterande varor och tjänster avser produkter som för sin funktion typiskt är beroende av, och direkt relaterad till, den primära varan eller tjänsten. Exempel på kompletterande tjänster är reparationstjänster avseende en viss vara eller finansiella produkter som försäkring vid biluthyrning som erbjuds för att komplettera en bestämd vara eller tjänst som företagsanvändaren erbjuder.

Tillhandahållande av egna varor och tjänster, begränsningar och särskilda avtalsvillkor

Artikel 7 i förordningen innehåller ett transparenskrav enligt vilket avtalsvillkoren ska innehålla en beskrivning av den differentierade behandling avseende tjänsteutbudet som erbjuds konsumenterna å ena sidan av leverantören av onlinebaserade förmedlingstjänster själv och å andra sidan av andra företagsanvändare. Även leverantörer av sökmotorer ska ge en beskrivning av all differentierad behandling som de gör avseende varor eller tjänster som erbjuds konsumenterna av å ena sidan leverantören själv och å andra sidan av andra företagsanvändare av webbplatser. Den differentierade behandlingen ska beskrivas särskilt i fråga om tillgången till uppgifter, presentationen eller rangordningen av dem samt avgifter.

I artikel 10 i förordningen föreskrivs om skyldigheten att i avtalsvillkoren inkludera en beskrivning av eventuella villkor som begränsar företagsanvändarnas möjligheter att erbjuda konsumenterna varor eller tjänster på olika villkor på andra sätt. Rätten att använda ovan nämnda villkor bedöms utifrån annan EU-lagstiftning och nationell lagstiftning, särskilt när det gäller konkurrens och otillbörliga affärsmetoder.

Artikel 8 syftar till att säkerställa att avtalsförhållandena mellan leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och företagsanvändare genomförs i god tro och heder. Leverantörer av förmedlingstjänster får i princip inte ändra villkoren retroaktivt. Avtalsvillkoren ska innehålla uppgifter om på vilka villkor företagsanvändarna kan avsluta avtalsförhållandet med leverantören av onlinebaserade förmedlingstjänster.

Tillgång till data

I artikel 9 i förordningen föreskrivs om en skyldighet att i avtalsvillkoren inkludera en beskrivning av tillgången till de personuppgifter eller andra data som företagsanvändare eller konsumenterna tillhandahåller för onlineplattformen eller som genereras genom användning av tjänsterna. Företagsanvändaren ska ha en klar bild av omfattningen av tillgången till data och möjligheterna att använda dem.

Systemet för hantering av klagomål och skyldigheter i anslutning till medling

I artikel 11 i förordningen föreskrivs att leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster ska tillhandahålla ett internt system för hantering av klagomål. Artikel 11 innehåller krav på systemets tillgänglighet och funktion. Allmänna funktionskrav är bland annat att behandlingen av klagomål ska vara ändamålsenlig, transparent, snabb och effektiv. Funktionen hos systemet för hantering av klagomål ska beskrivas i avtalsvillkoren och leverantören av förmedlingstjänster ska årligen rapportera om systemets funktion. Små företag är inte skyldiga att skapa ett system.

I artikel 12 i förordningen föreskrivs om en skyldighet för leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster att i avtalsvillkoren ange minst två medlare som de är villiga att använda för tvistlösning utanför domstol. Inte heller denna skyldighet gäller små företag. Leverantören av förmedlingstjänster ska delta i kostnaderna för medling med en rimlig andel, som bestäms av medlaren i varje enskilt fall.

Strävandena att nå en överenskommelse genom ett internt förfarande för hantering av klagomål enligt artikel 11 eller genom medling enligt artikel 12 ska dock inte påverka rättigheterna för leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster eller för företagsanvändare att inleda ett förfarande i ärendet. Medling är inte heller en förutsättning för att ett ärende ska kunna behandlas i domstol. Medlemsstaterna förutsätts inte delta i kostnaderna för det nya system för tvistlösning för onlineplattformar som avses i artiklarna 11 och 12 i förordningen, utan de ska bäras av aktörerna själva.

Förordningen innehåller inga bestämmelser om lagval eller domstolarnas internationella behörighet, så i fråga om dessa tillämpas de allmänna författningar som gäller saken i fråga.

Intresseorganisationer, organisationer och sammanslutningar samt offentliga myndigheter som har rätt att väcka förbudstalan

I artikel 14 i förordningen föreskrivs om rätten för intresseorganisationer, organisationer och sammanslutningar samt offentliga myndigheter att väcka talan vid behörig nationell domstol för att stoppa eller förhindra att leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster eller av sökmotorer bryter mot skyldigheterna enligt förordningen. Bestämmelsen begränsar inte företagsanvändarnas rätt att väcka talan. De som har rätt att väcka förbudstalan ska vara juridiska personer som har inrättats i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, de ska sträva efter att främja intressena för de företagsanvändare som de företräder och vara av icke-vinstdrivande art.

Om kraven uppfylls får medlemsstaterna bevilja organisationer eller sammanslutningar som är etablerade i respektive medlemsstat rätt att väcka talan på begäran av dessa organisationer eller sammanslutningar. Medlemsstaterna får på förhand utse och underrätta kommissionen om namnen på sådana utsedda organisationer, sammanslutningar eller offentliga organ och om syftet med deras verksamhet. Kommissionen ska upprätta en förteckning över de utsedda organisationerna, sammanslutningarna och offentliga organen. Förteckningen ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. Enligt artikel 14.7 ska domstolarna acceptera förteckningen som ett bevis för rättskapaciteten för en organisation, sammanslutning eller ett offentligt organ, utan att det inskränker domstolens behörighet att pröva huruvida kändens uppdrag motiverar att den väcker talan i det enskilda fallet.

Nationell tillsyn över genomförandet

Enligt artikel 15 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att förordningen efterlevs på ett adekvat och ändamålsenligt sätt. Medlemsstaterna ska fastställa regler om tillämpliga åtgärder vid överträdelse av förordningen och säkerställa att de genomförs. Åtgärderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Eftersom medlemsstaterna redan för närvarande har olika system för att säkerställa efterlevnaden av lagstiftningen, åläggs medlemsstaterna inte i förordningen att inrätta nya system, förfaranden eller myndigheter för att övervaka efterlevnaden av förordningens bestämmelser. Efterlevnaden kan övervakas av nuvarande myndigheter eller domstolar inom ramen för den gällande nationella lagstiftningen. Förordningen förutsätter därmed inte att det införs specialreglering om

iakttagandet av den eller att det görs straffbart att överträda förordningens bestämmelser. Förordningen börjar tillämpas den 12 juli 2020.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Allmänt

I Finland finns inga särskilda bestämmelser om onlinebaserade förmedlingstjänster eller sökmotorer. På avtalsförhållanden som gäller onlinebaserade förmedlingstjänster och på sökmotorernas verksamhet tillämpas således de allmänna bestämmelserna om avtal, skadestånd och konkurrens. I Finland finns det inte heller någon lagstiftning som medför skyldighet för företag som tillhandahåller onlinebaserade förmedlingstjänster att upprätthålla ett internt system för hantering av klagomål eller att utse medlare.

Särskilda bestämmelser om förhållandena mellan näringsidkare

Syftet med lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993) är särskilt att skydda små företag mot oskäliga avtalsvillkor.

Enligt den allmänna bestämmelsen i 1 § i den lagen får det i avtal mellan näringsidkare inte användas sådana villkor som för de näringsidkare som är den andra parten i avtalen är oskäliga med beaktande av det behov av skydd som sistnämnda näringsidkare har till följd av sin svagare ställning samt övriga omständigheter som inverkar på saken. Syftet med bestämmelsen är att begränsa lagens tillämpningsområde till att omfatta endast sådana avtal där de näringsidkare som är den andra parten i avtalen i allmänhet har svagare resurser eller i övrigt är i underlägsen ställning jämfört med den som använder avtalsvillkoret och där de på grund av detta är i behov av särskilt skydd. Bestämmelsen om förbud mot oskäliga avtalsvillkor har motiverats närmare i förarbetena till lagen (RP 39/1993 rd), där det sägs att ”förbudet gäller både allmänna avtalsvillkor som ingår i standardavtal och individuellt förhandlade avtalsvillkor. Ordet "avtal" och ordet "näringsidkare", som avser den andra parten, står i pluralis i momentet. Avsikten är att lämna de enskilda fallen utanför lagens tillämpningsområde.” Vidare, ”om det inte är fråga om ett villkor som ska användas i flera avtal mellan näringsidkare, kan näringsidkaren med stöd av 36 § i avtalslagen låta en allmän domstol pröva om avtalsvillkoret är oskäligt. Begreppet oskälig har i momentet samma innehåll som i 36 § i avtalslagen.”

Enligt lagen kan marknadsdomstolen förbjuda näringsidkaren att fortsätta att använda oskäliga villkor eller därmed jämförbara villkor. Marknadsdomstolen kan också meddela ett temporärt förbud, varvid förbudet är i kraft tills saken är slutligt avgjord. Förbudet ska förenas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövligt. Det förbud som meddelas av marknadsdomstolen har i förarbetet till lagen motiverats på följande sätt: ”En förutsättning för förbudet är inte att ett sådant avtal som innehåller villkoret i fråga har slutits. Det är tillräckligt att näringsidkaren har erbjudit sig att med andra näringsidkare ingå avtal som innehåller villkoret. Lagförslaget bestämmer om förbud följer de principer som ingår i motsvarande bestämmelser i 3 kap. i konsumentskyddslagen och i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Efter att förbudet har meddelats riktar det sig mot näringsidkarens verksamhet. Ett förfarande i strid med förbudet har ingen omedelbar inverkan på avtalsförhållandet i fråga. En näringsidkare som i ett enskilt fall vill åberopa att ett avtalsvillkor som strider mot förbudet är oskäligt för näringsidkaren själv måste med stöd av 36 § i avtalslagen få saken prövad av domstol.”

Bestämmelserna i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare har under lagens giltighetstid varit aktuella endast i ett fåtal fall. Efter 2009 har förbudet meddelats med stöd av

lagen endast i ett fall. I övriga fall har ansökan lämnats utan prövning eller avslagits. Även om det med stöd av lagen har meddelats få förbud mot att använda oskäligen avtalsvillkor, stöder bestämmelserna målen för den övriga regleringen av företagsverksamhet och till exempel konkurrensen.

Syftet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) är å sin sida att trygga näringsidkarnas ställning vid marknadsföring och annan näringsverksamhet i händelse av andra näringsidkares förfaranden som strider mot god affärssed eller annars är otillbörligt. Syftet med det rättsskydd som lagen erbjuder är att trygga en ärlig konkurrens mellan näringsidkare som konkurrerar sinsemellan. Enligt lagen kan en näringsidkare förbjudas att fortsätta eller upprepa ett förfarande som enligt lag strider mot god affärssed eller annars är otillbörligt mot en annan näringsidkare.

Behandling av tvister mellan näringsidkare i domstol

En näringsidkare kan genom talan vid allmän domstol kräva skadestånd av en annan näringsidkare på grund av lagöverträdelse eller avtalsbrott. Käranden kan också begära att domstolen bekräftar ett visst befintligt rättsläge, till exempel att en rättshandling är ogiltig. Genom förbudstalan yrkas att svaranden avstår från en viss verksamhet.

Vissa tvister mellan näringsidkare kan föras till marknadsdomstolen för behandling. Detta förutsätter att det är fråga om ett ärende som enligt lag hör till marknadsdomstolens behörighet. Marknadsdomstolen är en specialdomstol som behandlar upphandlingsärenden, konkurrens- och tillsynsärenden, marknadsrättsliga ärenden och mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt. I lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) föreskrivs det om marknadsdomstolens behörighet, om hur mål och ärenden inleds och behandlas i marknadsdomstolen och om sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden. Som marknadsrättsliga ärenden behandlas bland annat ovan beskrivna ärenden som gäller meddelande av förbud enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Ett ärende inleds i marknadsdomstolen genom en skriftlig ansökan. Till exempel i ärenden enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare kan ett ärende inledas av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller av den näringsidkare eller upphandlande enhet mot vilken tillämpningen av ett avtalsvillkor eller avtalspraxis riktas. I ett marknadsrättsligt ärende får ändring i marknadsdomstolens avgörande sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd.

I samband med en reform av marknadsrätten 2013 utvidgades marknadsdomstolens behörighet så att ett ärende som gäller ersättning för skada som orsakats genom ett förfarande som strider mot lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet kan behandlas i marknadsdomstolen tillsammans med en ansökan om förbud. Lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare innehåller inga bestämmelser om skadeståndsskyldighet eller om behandlingen av ett anknytet tvistemål: om en näringsidkare ansöker om sådant förbud för en annan näringsidkare att fortsätta att använda oskäligen avtalsvillkor som avses i 1 § i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, är marknadsdomstolen behörig domstol i fråga om förbudsansökan på det sätt som föreskrivs i 2 §, men ett eventuellt skadeståndsanspråk ska väckas separat genom talan vid allmän domstol.

Behandling av tvister mellan näringsidkare i ett förfarande utanför domstol

Vid skiljeförfarande är det möjligt att behandla tvister där förlikning är tillåten (så kallade dispositiva tvistemål). Bestämmelser om skiljeförfarande finns i lagen om skiljeförfarande

(967/1992). Om det i ett avtal mellan parter finns en skiljedoms klausul, avgörs tvisten genom skiljeförfarande enligt avtalet.

Vid förlikningsförfaranden utanför domstol förhandlar man om förlikning med hjälp av en utomstående medlare. Om ett förlikningsavtal nås vid medlingen, kan avtalet på vissa villkor stadfästas så att det blir verkställbart vid den tingsrätt som är regionalt behörig på det sätt som föreskrivs i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (394/2011).

Bedömning av ändringsbehov på nationell nivå

Enligt artikel 14 i förordningen har vissa organisationer, sammanslutningar och offentliga organ rätt att föra ett ärende enligt förordningen till behörig nationell domstol för behandling. Förordningen förutsätter således att det övervägs på nationell nivå vid vilken domstol tvister som följer av förordningen ska behandlas i Finland. Artikel 15 i förordningen förutsätter att medlemsstaterna säkerställer att förordningen efterlevs och att nationella åtgärder kan tillämpas på överträdelser av förordningen. Förordningen förutsätter inte att en särskild myndighet utses för tillsynen, och det är inte ändamålsenligt att utse en myndighet för detta ändamål i Finland. Med tanke på genomförandet av förordningen är det tillräckligt att det i en rättegång som gäller det aktuella avtalsvillkoret eller verksamhetssättet görs en bedömning av huruvida villkoret eller verksamhetssättet är förenligt med förordningen.

Förordningen reglerar avtal mellan näringsidkare och leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster. Med villkor avses i förordningen villkor, klausuler eller andra uppgifter som reglerar avtalsförhållandet mellan en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster och en företagsanvändare och som fastställs ensidigt av leverantören av förmedlingstjänster. De avtal som förordningen reglerar är i praktiken standardavtal, där det inte förs separata förhandlingar mellan leverantören av onlinebaserade förmedlingstjänster och varje enskilt kundföretag, utan tjänsten tillhandahålls alla kundföretag på standardvillkor. Regleringen gäller sådana omständigheter som leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster är skyldiga att inkludera i avtalsvillkoren. Dessutom föreskrivs det om de tidsfrister inom vilka ändringar i tillhandahållandet av en tjänst eller i avtalsvillkoren ska anmälas. För leverantörer av sökmotorer föreskrivs i förordningen skyldigheter att hålla uppgifter som påverkar rangordningen av vissa sökresultat och uppgifter om eventuell differentierad behandling tillgängliga för företagen.

Artiklarna 3–10 i förordningen, som gäller avtalsförhållanden och innehållet i villkoren samt sökmotorernas skyldigheter, förutsätter inte kompletterande nationella bestämmelser. Bestämmelserna är direkt förpliktande för leverantörer av förmedlingstjänster och av sökmotorer. Förordningens bestämmelser om interna tvistlösningsförfaranden i artiklarna 11 och 12 är en central ändring jämfört med nuläget. De förutsätter dock inte kompletterande nationella bestämmelser. Behandlingen av ett ärende i ett internt tvistlösningsförfarande får enligt förordningen inte heller utgöra något hinder för behandling av ärendet vid nationell domstol.

I Finland har utgångspunkten varit avtalsfrihet mellan näringsidkare, det vill säga företagen har möjlighet att ordna sitt avtalsförhållande på det sätt de anser vara bäst och myndigheterna ska i regel inte ingripa i avtalsfriheten. En bedömning av påföljder för överträdelse av förordningen blir aktuell till exempel i en situation där ett avtalsvillkor som används av en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster strider mot förordningen. Ett effektivt genomförande av förordningen förutsätter att en företagsanvändare kan använda sig av ett domstolsförfarande, om denne anser att ett avtalsvillkor med stöd av förordningen är ogiltigt eller att ett förfarande av

en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster eller en sökmotor på annat sätt strider mot förordningen.

Marknadsdomstolen är en specialdomstol som behandlar upphandlingsärenden, konkurrens- och tillsynsärenden, marknadsrättsliga ärenden och mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt. För att marknadsdomstolen ska vara behörig förutsätts att det föreskrivs särskilt om saken.

Det är ändamålsenligt att man på motsvarande sätt som i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare kan ingripa i användningen av avtalsvillkor eller förfaranden som strider mot förordningen. Detta innebär att marknadsdomstolen ges behörighet att behandla ärenden som gäller förfaranden som strider mot förordningen. Överträdelse av förordningen kan leda till att marknadsdomstolen meddelar förbud att använda ett avtalsvillkor eller förfarande som strider mot förordningen.

Domstolen ska vid behov också bedöma eventuella skadeståndsanspråk i anslutning till överträdelse av förordningen. I fråga om skadestånd ska gällande bestämmelser i skadeståndslagen (412/1974) och rättsprinciperna om skadestånd tillämpas i situationer som gäller överträdelse av förordningen. Det är inte ändamålsenligt att föreskriva om nya skadeståndsnormer gällande förordningen som kan avvika från etablerade skadeståndsrättsliga principer. Ett eventuellt skadeståndsärende ska behandlas i en separat rättsprocess vid allmän domstol. Situationen motsvarar till dessa delar behandlingen av skadeståndsärenden i anslutning till ärenden enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare. I avtalsförhållanden mellan företagsanvändare och leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster ska ersättningsskyldigheten bedömas på basis av de normer som gäller avtalsbaserad skadeståndsskyldighet. Det finns däremot inget avtalsförhållande mellan sökmotorer och företagsanvändare, vilket innebär att sökmotorers förfaranden bedöms utifrån en icke-avtalsbaserad skadeståndsskyldighet enligt skadeståndslagen.

Användningen av ett avtalsvillkor som strider mot förordningen kan i vissa situationer bli föremål för bedömning också med stöd av lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare. Lagen är dock en allmän lag som gäller oskäligen avtalsvillkor, och den täcker inte som sådan alla situationer som anges i förordningen och i synnerhet inte de artiklar i förordningen där det föreskrivs om förfarandet i fråga om sökmotorer.

Enskilda avtalstvister mellan leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och företagsanvändare kan på motsvarande sätt som i de situationer som avses i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare bedömas vid allmän domstol med stöd av bestämmelsen om jämkning av oskäligen avtalsvillkor i 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929), nedan *avtalslagen*, och dessutom är det möjligt att väcka talan till exempel om förbud mot att använda ett villkor som strider mot förordningen i ett enskilt fall.

Enligt artikel 14 i förordningen har organisationer och sammanslutningar som har ett legitimt intresse av att företräda företagsanvändare eller av att företräda företagsanvändare av webbplatser samt myndigheter som inrättats i medlemsstater rätt att väcka talan vid en nationell domstol för att stoppa eller förhindra att leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster eller sökmotorer bryter mot skyldigheterna enligt förordningen. I artikeln föreskrivs om de villkor som organisationer, sammanslutningar och myndigheter ska uppfylla för att de ska ha nämnda rätt. Medlemsstaterna får utse organisationer, sammanslutningar och offentliga myndigheter som uppfyller villkoren för upptagande i en förteckning som upprättas av Europeiska kommissionen och som offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning. Domstolarna ska acceptera förteckningen som bevis på organisationens, sammanslutningens eller myndighetens rätt att väcka talan. Enligt förordningen ska de organisationer och sammanslutningar som uppfyller villkoren

dock ha rätt att inleda ett ärende, även om medlemsstaten inte har utsett dem för upptagande i Europeiska kommissionens förteckning.

Genomförandet av förordningen förutsätter nationella bestämmelser om rätten för organisationer och sammanslutningar som uppfyller behörighetsvillkoren i förordningen att inleda ett ärende vid marknadsdomstolen. Av förordningen följer att en utländsk organisation, sammanslutning eller offentlig myndighet som uppfyller villkoren i artikel 14 i förordningen ska ha rätt att väcka talan i Finland med anledning av ett förfarande som strider mot förordningen. Med anledning av artikel 14 i förordningen är det också ändamålsenligt att utarbeta nationella bestämmelser med stöd av vilka organisationer eller sammanslutningar som är etablerade i Finland i fortsättningen kan ansöka om att bli utsedda för upptagande i Europeiska kommissionens förteckning. I fråga om de organisationer och sammanslutningar som utsetts för upptagande i förteckningen behöver marknadsdomstolen inte särskilt undersöka rätten att väcka talan, eftersom de organisationer och sammanslutningar som uppfyller villkoren för att väcka talan redan är kända.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås bestämmelser med stöd av vilka det är möjligt att överlämna till domstolen att bedöma om en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster eller en leverantör av sökmotorer har förfarit i enlighet med förordningen. Som behörig domstol föreslås marknadsdomstolen. Bestämmelserna ska tas in i en ny lag om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer. Dessutom föreslås sådana ändringar i lagen om rättegång i marknadsdomstolen som behövs med tanke på marknadsdomstolens behörighet och bestämmelser om vem som har rätt att väcka ett ärende i marknadsdomstolen.

Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs artiklarna 14 och 15 i förordningen. Enligt artikel 14 i förordningen förutsätts att organisationer och sammanslutningar ska ha rätt att vid domstol vidta rättsliga åtgärder med syftet att stoppa verksamhet som strider mot förordningen. Artikel 15 i förordningen förpliktar inte medlemsstaterna att inrätta nya nationella genomförandeorgan, utan tillsynen över efterlevnaden av förordningen kan anförtros befintliga domstolar. Med tanke på genomförandet av förordningen är det tillräckligt att ett ärende med anledning av en misstänkt överträdelse på ansökan kan föras till domstol för prövning. Med stöd av de föreslagna bestämmelserna kan marknadsdomstolen förbjuda ett förfarande som strider mot förordningen. Förbudet kan förenas med vite och temporärt förbud.

I de föreslagna bestämmelserna är det endast fråga om att i marknadsdomstolen förbjuda förfaranden som strider mot förordningen. Övriga yrkanden i anslutning till förfaranden som strider mot förordningen ska behandlas vid allmän domstol, och i propositionen föreslås inga nya bestämmelser om dem. Avsikten är att behörigheten att behandla ärenden som gäller förordningen ska fördelas mellan marknadsdomstolen och allmänna domstolar på motsvarande sätt som i fråga om det allmänna förbudet mot att använda oskäligen avtalsvillkor enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare och bestämmelsen om jämkning av oskäligen avtalsvillkor i avtalslagen. Denna uppdelning beskrivs närmare i kapitel 3 i propositionen och i förarbetena till den nämnda lagen (RP 39/1993 rd). Av förslaget följer att ett allmänt förbud mot att till exempel använda ett avtalsvillkor som strider mot förordningen söks hos marknadsdomstolen. Däremot ska enskilda tvister mellan företagsanvändare och leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster eller leverantörer av sökmotorer avgöras vid en allmän domstol, och marknadsdomstolen kan inte behandla sådana ärenden. Ett eventuellt förbud som tingsrätten meddelat i ett enskilt fall hindrar inte att leverantören av förmedlingstjänster fortfarande använder

villkoret i andra avtal. Om en företagsanvändare på grund av ett förfarande som strider mot förordningen framställer skadeståndsanspråk mot en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster eller en leverantör av sökmotorer, eller om företagsanvändaren vill bestrida avtalsförhållandet till exempel på de grunder som anges i avtalslagen, ska företagsanvändaren väcka en separat talan vid allmän domstol.

I propositionen föreslås också bestämmelser om vem som kan väcka ett ärende i marknadsdomstolen. Syftet med lagförslagen är att vissa organisationer och sammanslutningar som bevakar näringsidkarnas intressen ska kunna inleda ärenden som gäller förfaranden som strider mot förordningen. Bestämmelserna om organisationernas och sammanslutningarnas rätt i artikel 14 förutsätter att organisationer och sammanslutningar som uppfyller behörighetsvillkoren i förordningen ska kunna inleda ett ärende vid marknadsdomstolen. Av förordningen följer dessutom att andra medlemsstaters sammanslutningar, organisationer och offentliga organ som uppfyller kraven i artikel 14 i förordningen kan väcka talan i Finland.

Avsikten är också att en näringsidkare som berörs av ett avtalsvillkor eller förfarande som används av en leverantör av förmedlingstjänster på motsvarande sätt som det föreskrivs i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare ska kunna ansöka hos marknadsdomstolen om förbud att använda ett avtalsvillkor eller ett förfarande som strider mot förordningen. På motsvarande sätt kan näringsidkaren ansöka om förbud mot ett förfarande som strider mot förordningen när det gäller sökmotorer.

På nationell nivå föreslås också bestämmelser om förfarandet för att ansöka om att bli en sådan organisation som nationellt utses för upptagande i den förteckning som Europeiska kommissionen upprättat över organisationer som direkt har rätt att företräda företagsanvändare och företagsanvändare av webbplatser i en domstol.

Eftersom lagförslagen kompletterar bestämmelserna i förordningen används i dem för exakthetens skull begrepp som motsvarar förordningen, såsom leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster, leverantör av sökmotorer, företagsanvändare och företagsanvändare av webbplatser.

I lagförslag 1 föreslås en ny lag om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer.

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde. I den föreslagna lagen utfärdas nationella bestämmelser som ska komplettera det som föreskrivs om förbudsförfarandet i artikel 14 i förordningen. Enligt artikel 14 i förordningen har de organisationer och sammanslutningar som uppfyller villkoren rätt att vidta rättsliga åtgärder i domstol för att stoppa eller förbjuda bristande efterlevnad av förordningen som leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster eller leverantörer av sökmotorer gör sig skyldiga till. Enligt skäl 44 i förordningens ingress bör sådana åtgärder i domstol syfta till att stoppa eller förhindra överträdelser av bestämmelserna i förordningen och förebygga framtida skador. Talan som väckts av organisationer eller sammanslutningar ska inte få inverka på företagens rätt att själva föra ett ärende till domstol. Det förbudsförfarande som avses i artikel 14 i förordningen gäller situationer där strävan är att förbjuda förfaranden som strider mot förordningen så att leverantörer av förmedlingstjänster eller sökmotorer inte längre ska kunna använda sig av samma förfarande i andra sammanhang. Lagen ska således tillämpas allmänt på förbud mot förfaranden som strider mot förordningen.

2 §. Meddelande av förbud. I paragrafen föreskrivs det om förbud mot förfaranden som strider mot förordningen. Enligt det föreslagna 1 mom. kan marknadsdomstolen förbjuda leverantörer

av onlinebaserade förmedlingstjänster och leverantörer av sökmotorer att fortsätta eller upprepa ett förfarande som strider mot förordningen. Av 1 § om lagens tillämpningsområde följer att förbud kan meddelas endast i de fall där kravet på förbud gäller ett allmänt förbud mot förfarandet. Avsikten är därmed att bestämmelsen om förbud ska motsvara det allmänna förbud som enligt 1 § 2 mom. i den gällande lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare kan gälla användning av oskäligen villkor eller därmed jämförbara villkor i avtalsförhållanden mellan företag. Den senare bestämmelsen har motiverats närmare i förarbetena till lagen (RP 39/1993 rd).

Den föreslagna bestämmelsen omfattar alla förfaranden som strider mot förordningen. Förbudet kan till exempel gälla användning av sådana villkor eller tillämpning av sådan praxis som strider mot förordningen eller upprepning av användningen av sådana villkor eller av tillämpningen av sådan praxis. Om till exempel de avtalsvillkor som en leverantör av förmedlingstjänster använder inte innehåller sådana omständigheter som anges i förordningen eller om de inte i övrigt stämmer överens med bestämmelserna i förordningen eller om leverantören av förmedlingstjänster på något annat sätt inte fullgör skyldigheterna enligt förordningen, kan leverantören av förmedlingstjänster förbjudas att i avtalsförhållandena fortsätta att använda ett villkor eller tillämpa praxis som strider mot förordningen. Förbudet gäller då förfarandet efter det att förbudet har meddelats. I praktiken styr det förbud som avses i bestämmelsen leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och leverantörer av sökmotorer att agera på det sätt som förutsätts i förordningen. Meddelandet av förbud har i övrigt ingen direkt inverkan på det eventuella avtalsförhållandet i fråga.

I ett förhållande mellan leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och företagsanvändare är viktiga skyldigheter enligt förordningen till exempel bestämmelserna i artikel 3 om utformande av villkor och ändring av dem, bestämmelserna i artikel 4 om begränsning, tillfälligt avbrytande och avslutande av tillhandahållande av tjänster, bestämmelserna i artikel 5.1 och 5.5 om angivande av parametrar för att bestämma rangordningen, bestämmelserna i artikel 6 om kompletterande varor och tjänster, bestämmelserna i artikel 7.1 och 7.3 om givande av en beskrivning av differentierad behandling, bestämmelserna i artiklarna 8 och 9 om särskilda avtalsvillkor och bestämmelserna i artikel 10 om angivande av skäl, om leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster, vid tillhandahållandet av sina tjänster, inskränker företagsanvändares möjlighet att erbjuda samma varor och tjänster till konsumenter med differentierad behandling vid andra försäljningssätt genom dessa tjänster. Viktiga bestämmelser som gäller leverantörer av sökmotorer är till exempel bestämmelserna om angivande av rangordning i artikel 5.2–5.5 och bestämmelserna om differentierad behandling i artikel 7.2 och 7.3.

Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om föreläggande och utdömande av vite. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 1 § 2 mom. i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Enligt 3 mom. kan förbudet också meddelas så att det gäller en anställd hos en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster eller hos en leverantör av sökmotorer eller någon annan som handlar för leverantörens räkning, om det finns särskilda skäl till detta. Bestämmelsen motsvarar 1 § 3 mom. i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, 6 § 2 mom. i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och 3 kap. 2 § 2 mom. i konsumentskyddslagen (38/1978). På motsvarande sätt som i de nämnda lagarna kan till exempel en avsikt att kringgå förbudet vara ett sådant särskilt skäl som avses i bestämmelsen. Dessutom kan förbudet meddelas temporärt tills saken är slutligt avgjord.

Paragrafens 4 mom. innehåller en informativ hänvisning enligt vilken bestämmelser om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

3 §. Utseende av organisationer och sammanslutningar. Med stöd av paragrafen och det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i den utfärdas bestämmelser som kompletterar artikel 14 i förordningen och genom vilka de sammanslutningar och organisationer som uppfyller behörighetsvillkoren enligt förordningen nationellt utses för upptagande i Europeiska kommissionens förteckning.

Enligt *1 mom.* kan en organisation eller sammanslutning som är etablerad i Finland genom utseende efter ansökan beviljas rätt enligt artikel 14.1 i förordningen att föra ett ärende till domstol för behandling på det sätt som föreskrivs i artikel 14.5 i förordningen. Arbets- och näringsministeriet är den myndighet som behandlar utseendet av organisationer och sammanslutningar. Enligt artikel 14.5 får medlemsstaterna utse behöriga organisationer och offentliga myndigheter för upptagande i en förteckning som upprättas av Europeiska kommissionen och som offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning. Av artikel 14.7 i förordningen följer att upptagandet i förteckningen ska accepteras av domstolar som ett bevis på rättskapacitet. Marknadsdomstolen ska inte separat behöva bedöma rättskapaciteten hos de organisationer och sammanslutningar eller andra medlemsländers myndigheter som är upptagna i förteckningen. Upptagande i förteckningen är dock inte en förutsättning för rätt att väcka talan, utan i enskilda fall kan den rätten med stöd av artikel 14.7 också prövas i domstol.

Paragrafens *2 mom.* innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning.

4 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs det om lagens ikraftträdande.

I lagförslag 2 i propositionen föreslås det att *1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen* ändras. Ändringarna behövs för att säkerställa marknadsdomstolens behörighet i fråga om det förbudsförfarande som gäller förordningen.

I propositionen föreslås det att det till *1 kap. 6 § 1 mom.* fogas en ny *14 punkt*, enligt vilken marknadsdomstolen som marknadsrättsliga ärenden handlägger ärenden som gäller meddelande av förbud i enlighet med lagförslag 1.

Dessutom fogas till *5 kap. 2 § 1 mom.* i lagen om rättegång i marknadsdomstolen en ny *9 punkt*, där de som har rätt att väcka ett ärende som gäller förbudsförfarandet anges. Ansökan om att väcka ett ärende kan för det första göras av den företagsanvändare eller den företagsanvändare av webbplatser som det förfarande som strider mot förordningen och som är föremål för ansökan om förbud riktas mot.

Också organisationer, sammanslutningar och offentliga organ som avses i artikel 14.1 i förordningen ska ha rätt att väcka ett ärende vid marknadsdomstolen. Artikel 14.1 kompletteras av artikel 14.3, där det föreskrivs om de villkor som organisationerna och sammanslutningarna ska uppfylla och av artikel 14.4, där det föreskrivs om de villkor som offentliga organ ska uppfylla för att få föra ett ärende till nationell domstol för behandling. Vidare får medlemsstaterna enligt artiklarna 14.5 och 14.6 utse organisationer, sammanslutningar och offentliga organ som uppfyller dessa villkor för upptagande i en förteckning som förs av Europeiska kommissionen, vilket i enlighet med förordningen ska accepteras av domstol som bevis på sammanslutningens eller organisationens rätt att väcka talan. En organisation eller sammanslutning som uppfyller villkoren i artikel 14.3 i förordningen har dock enligt skäl 45 i ingressen till förordningen möjlighet att väcka talan vid en nationell domstol, även om medlemsstaten inte har utsett sammanslutningen eller organisationen i fråga.

I förslaget ges myndigheter inte nationellt behörighet i fråga om tillsynen över förordningen. Med stöd av artikel 14.1 i förordningen kan offentliga myndigheter i andra medlemsstater dock i Finland väcka förbudstalan om förfaranden som strider mot förordningen.

Dessutom görs tekniska ändringar i *1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten* och *5 kap. 2 § 1 mom. 8 punkten* för att de ovan beskrivna nya punkterna ska kunna fogas till punktuppställningarna.

I slutet av lagförslaget föreskrivs det om lagens ikraftträdande.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Allmänt

Syftet med den förordning som ligger till grund för propositionen är att utnyttja plattformsekonomin fulla potential. Förordningen syftar för det första till att säkerställa att onlineplattformar behandlar företagsanvändare på ett rättvist, transparent och förutsägbart sätt. För det andra syftar förordningen till att företagsanvändarna i problemsituationer ska ha effektivare möjligheter att söka ändring. För det tredje syftar förordningen till att skapa en förutsägbart och innovationsvänlig miljö för onlineplattformar i EU.

Förordningen påverkar olika företag i plattformsvärlden. Enligt kommissionens konsekvensbedömning av förordningen erbjuder över en miljon företag tjänster till konsumenter via någon onlineplattform inom EU, och antalet kommer att öka i framtiden. De största branscherna är näthandel, hotell- och restaurangverksamhet samt butiker för mjukvarutillämpningar. Det finns över 7 000 olika plattformar i EU, varav över hälften är sådana som sysselsätter över två hundra personer. Utanför EU finns det över 12 000 plattformar och de kan också verka inom EU.

Onlineplattformarna spelar en allt viktigare roll när det gäller att förmedla varor och tjänster mellan konsumenter och företagare, vilket leder till att företagen blir allt mer beroende av onlineplattformar. Enligt kommissionens uppskattning är ungefär hälften av de små och medelstora företagen verksamma på olika plattformar inom EU. En icke-transparent praxis på onlineplattformar har betydande skadliga konsekvenser för ekonomin, och förordningen syftar till att förbättra företagens förtroende och förebygga den dämpande inverkan på plattformsekonomin som beror på bristande förtroende. Företagens omsättning påverkas också direkt av den synlighet som de får på onlinebaserade plattformar och i de allmänna sökmotorerna på nätet. Praxis för angivande av rangordning påverkar direkt webbplatsernas synlighet och antalet användare. Förordningen förebygger oklara förfaranden i fråga om rangordningen i sökmotorer och på plattformar och minskar de negativa konsekvenser som sådana förfaranden har för företagen.

Förordningen bedöms öka omsättningen hos allt fler företag som använder sig av onlinebaserade förmedlingstjänster, vilket antas ge upphov till mera sysselsättningsmöjligheter. Mest nytta av förordningen har de minsta företagen, som har en svagare förhandlingsposition i förhållande till stora plattformar. Den ökande försäljningen gagnar också onlineplattformarna och efterfrågan på de tjänster som dessa tillhandahåller ökar. Förordningen har också indirekta konsekvenser för konsumenternas ställning i och med att utbudet av tjänster och varor förbättras och mekanismerna för angivande av rangordning blir tydligare.

Medlemsstaterna ska se till att bestämmelserna i förordningen följs. I förordningen förutsätts att organisationer och sammanslutningar som företräder företag på det sätt som föreskrivs i artikel 14 i förordningen kan föra ett ärende som syftar till att avsluta ett förfarande som strider mot förordningen till domstol. Syftet med propositionen är att utfärda nationella bestämmelser om

förbudsförfarande, med stöd av vilka marknadsdomstolen kan bedöma huruvida onlineplattformars eller sökmotorers förfaranden är förenliga med förordningen. Den nationella regleringen innebär ett bättre rättsskydd för företag som är verksamma via plattformar, vilket främjar uppnåendet av förordningens mål. Dess direkta konsekvenser gäller närmast företagens och myndigheternas verksamhet. De nationella bestämmelsernas självständiga ekonomiska betydelse blir liten och beror delvis också på i vilken utsträckning ärendena kommer att styras till behandling i Finland. Bestämmelserna kan framför allt bedömas öka rättssäkerheten när ärenden också kan föras till domstol på nationell nivå och i förfarandet kan ett allmänt förbud meddelas för att avsluta ett förfarande som strider mot förordningen. Bestämmelserna har också en förebyggande effekt, vilket för sin del styr verksamheten i enlighet med förordningen.

Konsekvenser för företagen

Det finns relativt få finländska eller i Finland etablerade stora onlinebaserade plattformsföretag, och enbart de finländska plattformarna har tills vidare relativt liten ekonomisk betydelse för handeln mellan företagen. Finländska företag är dock aktiva på internationella plattformar. Finländska onlinebaserade förmedlingstjänster är till exempel [tori.fi](https://www.tori.fi/), [lomarengas.fi](https://www.lomarengas.fi/) och [wolt.com](https://www.wolt.com/). Förordningen tillämpas dock inte på situationer där en plattform endast fungerar som en marknadsplats för konsumenter och det inte är fråga om ett förhållande mellan plattformen och det företag som tillhandahåller tjänster via plattformen.

Det ökade antalet olika fenomen som hänför sig till cirkulär ekonomi skapar också nya utvecklingsutsikter för plattformsekonomin hos oss. Värdet av näthandeln ökar hela tiden också i Finland och den växande digitala handeln sker via onlineplattformar. Man kan förutse att de nya möjligheterna till affärsverksamhet inom delningsekonomin och den cirkulära ekonomin kommer att öka antalet onlineplattformar som är verksamma inom olika branscher och i förlängningen den marknadsföring som bedrivs på plattformarna också i Finland. Vidare kan det bedömas att bestämmelserna i förordningen gör det lättare för nya inhemska företag att etablera sig och bidrar till att förbättra den nationella marknadens funktion genom att reglerna för affärsverksamhet via plattformar förtydligas. Förordningen har således positiva konsekvenser också för finländska företag. Finländska företag erbjuder sina tjänster via förmedlingstjänster typiskt till exempel inom spelbranschen. Förordningen har särskild betydelse för ställningen för självständiga spelutvecklare som är verksamma via plattformar och den stöder tillväxtmöjligheterna för sådana mikroföretag.

Nationella bestämmelser om förbud mot förfaranden som strider mot förordningen förbättrar rättsskyddet för företag som tillhandahåller tjänster och varor via plattformar. Konsekvenserna av det förbudsförfarande som föreslås i propositionen kan gälla plattformsoperatörer av olika storlek, från ett mikroföretag som erbjuder sina tjänster via en plattform som sysselsätter högst några personer till stora internationella onlineplattformar som sysselsätter hundratals personer. Verksamheten på onlineplattformar har en stark internationell dimension, och verksamheten inleds ofta på den nationella marknaden och utvidgas senare till gränsöverskridande verksamhet. Den ökade rättssäkerheten förbättrar tillväxtmöjligheterna både i fråga om finländska plattformar och i fråga om företag som använder plattformarna. Marknadsdomstolens förbudsförfarande kan bedömas öka rättssäkerheten för företag som erbjuder tjänster via en plattform till exempel i situationer där ett företag introducerar en ny tjänst som ska marknadsföras via plattformen, varvid man kan låta marknadsdomstolen bedöma huruvida ett standardvillkor som används i avtalsförhållandet mellan plattformen och företaget är förenligt med förordningen.

Rätten för organisationer och sammanslutningar som bevakar näringsidkares intressen att väcka talan enligt lagförslagen förbättrar i synnerhet små företags ställning i en rättsprocess, om organisationerna och sammanslutningarna för talan i marknadsdomstolen för företag som är verksamma via plattformar. Man kan anta att till exempel intresseorganisationerna inom spelbranschen och hotell- och restaurangbranschen i Finland kan fungera som sådana organisationer som har rätt att väcka talan enligt förordningen.

Vid behandling i marknadsdomstolen orsakas företaget de kostnader som rättegångsavgiften innebär samt andra rättegångskostnader. De rättegångsavgifter som tas ut för behandling i marknadsdomstolen fastställs enligt lagen om domstolsavgifter (1455/2015). För behandling av tvistemål, mål och ärenden som gäller ändringssökande och andra rättskipningsmål och rättskipningsärenden tas det i marknadsdomstolen ut en rättegångsavgift på 2 050 euro. Enligt 5 kap. 16 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen svarar parterna själva för sina rättegångskostnader i marknadsrättsliga ärenden.

Av förordningen följer direkt en skyldighet för leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster att skapa ett särskilt internt system för hantering av klagomål och därutöver att utse utomstående medlare för att behandla tvister om avtalsvillkor mellan företagsanvändare och onlineplattformar. Syftet med detta är att företagen ska ha tillgång till ett så förmånligt, snabbt och med låg tröskel tillgängligt rättsmedel som möjligt för tillgodoseendet av rättigheterna enligt förordningen. Syftet med förordningen är att i första hand styra tvister som beror på förordningen till interna tvistlösnings- och förlikningsförfaranden enligt förordningen. Tvister som gäller tillämpningen av förordningen avgörs således inte enbart av domstolarna och tillgodoseendet av rättigheterna enligt förordningen är inte enbart beroende av det rättsskydd som domstolen erbjuder. De interna system för hantering av klagomål som avses i förordningen får dock inte hindra företagens möjligheter att få sina ärenden behandlade i domstol.

De kostnader som följer av förordningen har bedömts vara begränsade och ha konsekvenser för i huvudsak leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer. De största kostnaderna orsakas av de interna system för hantering av klagomål som avses i förordningen. Dessutom orsakas plattformarnas kostnader av engångsnatur när de blir tvungna att anpassa de avtalsvillkor som de använder till kraven i förordningen. Detta kan leda till att plattformarna i någon mån höjer de kommissionsavgifter som tas ut av företagen, men förordningen bedöms inte öka företagens kostnader, eftersom en eventuell höjning av kommissionsavgifterna kompenseras av en ökning av företagens försäljning. Kostnaderna för systemet för hantering av klagomål betalas av de företag som tillhandahåller det och de företag som deltar i det, och skyldigheten gäller inte små företag.

Syftet med det interna systemet för hantering av klagomål är att minska företagens kostnader för tvister i och med att tvister som behandlas genom ett internt förfarande inte behöver föras till domstol. Kommissionen har bedömt att detta inom EU ger en besparing på i genomsnitt 7 500 euro per fall jämfört med om ett ärende behandlas separat i en rättegång. I Finland beror rättegångskostnaderna på den arbetsmängd som ärendet kräver, men de kan vara betydligt större för båda parterna i en tvist än kommissionens ovan nämnda bedömning. Kostnader kan dock också orsakas av deltagande i ett internt klagomåls- eller förlikningsförfarande, om det behövs utomstående juridisk hjälp för detta. Vid sidan av det allmänna förbuds förfarandet i marknadsdomstolen kan man i enskilda tvister mellan en onlineplattform och en näringsidkare, beroende på det enskilda fallet, fortsatt tillämpa gällande avtals- och skadeståndsrättsliga bestämmelser och vid behov behandla ärendet i en allmän domstol.

Konsekvenser för myndigheterna

I propositionen ges marknadsdomstolen behörighet att behandla ärenden som gäller en ny ärendegrupp, vilket i princip leder till fler uppgifter för marknadsdomstolen. Ökningen av arbetsmängden vid marknadsdomstolen beror på hur många nya fall som styrs till marknadsdomstolen. Innan man får närmare erfarenheter av tillämpningen av förordningen kan man uppskatta att en stor del av de tvister som anknyter till förordningen ändå kommer att behandlas i interna tvistlösningsförfaranden enligt förordningen och inte i domstolar.

Många av de leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och de leverantörer av sökmotorer som omfattas av förordningens tillämpningsområde är internationella företag. När dessa är parter i ett domstolsförfarande, bestäms den behöriga domstolen utifrån allmänt tillämpliga bestämmelser om val av behörig domstol. Det är också vanligt att de standardavtalsvillkor som företagen använder kan innehålla bestämmelser om behörig domstol för eventuella domstolstvister. I förordningen föreskrivs det inte om någon ändring av dessa principer. De allmänna internationella bestämmelserna om bestämning av behörig domstol och avtalsvillkor om behörig domstol kan därmed inverka på antalet fall som behandlas i Finland. Ansökan om förbud hos marknadsdomstolen enligt lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare har använts som rättsmedel av företag eller organisationer som företräder deras intressen endast i några få fall efter 2009. Också på denna grund kan man förutse att antalet fall som gäller förordningen kommer att vara litet.

Den arbetsmängd som behandlingen av ett fall som gäller förbudsförfarande kräver av marknadsdomstolens rättskipningspersonal varierar från fall till fall, men kan också bli stor. Eftersom plattformsekonomin och olika former av affärsverksamhet på nätet ständigt ökar, och också bestämmelserna i förordningen i sig stöder tillväxten inom plattformsekonomin, kan detta i fortsättningen öka behovet av nationella rättsmedel som gäller verksamheten. Marknadsdomstolens arbetsmängd kan i fortsättningen också öka, om ärendena i allt större utsträckning behandlas i Finland och företagsanvändarna börjar tillämpa förbudsförfarandet enligt förslaget i stället för interna tvistlösningsförfaranden enligt förordningen.

I propositionen föreslås nationella bestämmelser om utseende av inhemska organisationer och sammanslutningar som har rätt att tillämpa förbudsförfarandet. Avsikten är att de nationella bestämmelserna om att på förhand utse organisationer och sammanslutningar ska förenkla behandlingen av ärenden, när marknadsdomstolen inte särskilt behöver undersöka om en nationell sammanslutning eller organisation uppfyller villkoren i förordningen. Arbets- och näringsministeriet är den myndighet som behandlar utseendet av organisationer och sammanslutningar. Det bedöms att den arbetsmängd som det nationella utseendeförfarandet orsakar blir liten. Också de organisationer, sammanslutningar och offentliga organ i andra medlemsstater som finns upptagna i kommissionens förteckning ska ha möjlighet att inleda ärenden vid marknadsdomstolen. Eftersom de sammanslutningar som uppfyller villkoren i förordningen enligt förordningen har rätt att inleda ett ärende vid domstol även om de inte finns upptagna i förteckningen, följer det av förordningen att marknadsdomstolen kan få till behandling också sådana fall där den först blir tvungen att bedöma om den sammanslutning eller organisation som är sökande uppfyller de krav som anges i förordningen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I propositionen är det fråga om att marknadsdomstolen ska få meddela förbud mot förfaranden som strider mot förordningen. Vid beredningen har prövningen gällt frågan huruvida käromål om överträdelse av förordningen ska behandlas vid marknadsdomstolen eller vid allmän domstol. Det bedömdes vara mer ändamålsenligt att ge behörighet till marknadsdomstolen till den

del det är fråga om ett allmänt förbud mot ett förfarande som strider mot förordningen. Ansökan kan lämnas in av en organisation eller sammanslutning som representerar näringsidkare eller av den näringsidkare som det förfarande som strider mot förordningen riktar sig mot. Det är möjligt att ett ärende som gäller samma faktiska omständigheter som ett ärende som gäller överträdelse av förordningen kan inledas även med stöd av lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare. Om ärenden som gäller förordningen skulle behandlas enbart vid allmänna domstolar, uppstår det i dessa situationer en konflikt mellan behöriga domstolar. Enskilda tvistemål mellan näringsidkare om överträdelse av skyldigheterna enligt förordningen ska dock fortfarande behandlas i allmänna domstolar i enlighet med gällande författningar.

Under beredningen har det utretts att det inte är ändamålsenligt att ta in bestämmelser om det förbudsförfarande som ska ställas till marknadsdomstolens förfogande i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare eller i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Därför har det utarbetats en egen lag om förbudsförfarandet enligt förordningen.

Vid förhandlingarna om förordningen understödde Finland inte alternativet att medlemsstaterna skulle åläggas att ge en myndighet uppgiften att utöva tillsyn över efterlevnaden av förordningen. Detta baserar sig på respekt för avtalsfriheten mellan företag och på att man inte kan ingripa i avtalsfriheten förrän det är absolut nödvändigt. Eftersom förordningen inte förutsätter att det inrättas en nationell myndighet för att utöva tillsyn över att förordningen iakttas, utreddes detta alternativ inte närmare under beredningen av propositionen. I fråga om de påföljder som marknadsdomstolen har till sitt förfogande ansåg man det som ändamålsenligt att hålla sig till ett system som är enhetligt med befintliga påföljder. Det är tillräckligt att förbjuda ett förfarande som strider mot förordningen och att förena förbudet med vite, och exempelvis separata påföljd-savgifter ansågs inte ändamålsenliga.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

I flera medlemsstater var beredningen av genomförandet av förordningen ännu inte avslutad när propositionen lämnades. Enligt preliminära uppgifter kommer många andra medlemsländer, till exempel Sverige, Irland och Litauen på samma sätt som Finland att besluta att det inte utses någon separat myndighet för tillsynen över efterlevnaden av förordningen. I Danmark har det sedan tidigare funnits nationella bestämmelser om plattformsekonomin, och där inrättas en ny enhet vid konkurrens- och konsumentmyndigheten för ändamålet. Det har också funnits nationell reglering i Österrike, Spanien, Frankrike och Nederländerna. Också i dessa länder utses sannolikt en myndighet för tillsynen.

6 Remissvar

Remissyttranden om propositionen lämnades av justitieministeriet, marknadsdomstolen, Konkurrens- och konsumentverket, Domstolsverket, Finlands näringsliv, Turism- och Restaurangförbundet rf, Neogames Finland ry, Centralhandelskammaren, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry och SCM Suomi Oy. Undervisnings- och kulturministeriet och Uber Finland Oy meddelade att de inte har något att yttra om propositionen.

I remissyttrandena uttrycktes understöd för propositionen samtidigt som det gavs följande kommentarer om den: I Domstolsverkets och marknadsdomstolens yttranden ställdes frågan om det är motiverat att på det sätt som beskrivs i propositionens motivering dela upp behörigheten mellan marknadsdomstolen och de allmänna domstolarna, i synnerhet med beaktande av att sådana ärenden som det föreskrivs om i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet har koncentrerats till marknadsdomstolen, inklusive privaträttsliga anspråk. Domstolsverket och

marknadsdomstolen påpekade att om det emellertid fortsatt anses behövligt att dela upp behörigheten, bör ordalydelsen i den lag som gäller förbudsförfarande preciseras, så att det framgår av den att det enbart handlar om meddelande av ett allmänt förbud. Dessutom framfördes ett behov av att i propositionens motivering bedöma till vilka delar det i förordningens bestämmelser kan vara fråga om en så kallad typiskt oskäligen situation, där ett förfarande skulle kunna förbjudas. Även i justitieministeriets yttrande lyftes det fram ett behov av att precisera tillämpningsområdet för förbudsförfarandet. Därutöver innehöll det kommentarer av teknisk karaktär. Finlands näringsliv och Turism- och Restaurangförbundet rf ansåg att uppdelningen av behörigheten är ändamålsenlig.

Med anledning av yttrandena har 1 § om tillämpningsområde i lagförslag 1 preciserats genom att lagens tillämpningsområde har kopplats till det förbudsförfarande enligt artikel 14 i förordningen vars syfte är att stoppa eller förbjuda ett förfarande som strider mot förordningen. Av detta följer att det är fråga om ett allmänt förbud. I propositionens motivering har det också gjorts tekniska ändringar, och bland annat har avsnittet om nuläge och bedömning av nuläget förkortats. Det avsnitt som gäller konsekvensbedömningen har däremot preciserats. Vid den fortsatta beredningen har det första lagförslagets rubrik preciserats så att det framgår av den att förbudsförfarandet enligt lagförslaget också gäller sökmotorer. I propositionen bibehålls fördelningen av behörigheten, så att allmänna förbud meddelas i marknadsdomstolen och käromål som väcks av enskilda parter behandlas som obligationsrättsliga tvistemål vid allmänna domstolar. Om behörigheten i fråga om enskilda ärenden skulle koncentreras till marknadsdomstolen, splittras behandlingen av avtalstvister mellan enskilda parter upp mellan marknadsdomstolen och de allmänna domstolarna, och det är inte motiverat att koncentrera behörigheten enbart för enhetliga strukturer. Även sökandet av ändring i marknadsdomstolens respektive tingsrättsens beslut skiljer sig från varandra, eftersom marknadsdomstolens beslut överklagas hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd.

Neogames Finland ry förespråkade i sitt yttrande att uppgiften att utöva tillsyn över efterlevnaden av förordningen ges till en separat myndighet. Ett myndighetsförfarande skulle vara snabbare och förmånligare för företagen. I yttrandet fästes också uppmärksamhet vid behovet att handläggningen i marknadsdomstolen är snabb och vid kostnaderna för handläggningen. Enligt yttrandet bör rättegångsavgifterna graderas enligt den förmånligaste avgiftsklassen och rättegångskostnaderna betalas av parterna själva. I yttrandet behandlades också bestämningen av domstolarnas internationella behörighet i situationer där avtalsvillkoren innehåller en bestämmelse om behörig domstol. Det har inte gjorts några ändringar i propositionen till följd av det yttrandet. Propositionen innehåller inga bestämmelser om ersättning av rättegångskostnader eller om rättegångsavgifter, så till de delarna tillämpas även i fortsättningen gällande bestämmelser. Förordningen och propositionen innehåller inte heller några nya bestämmelser om domstolarnas internationella behörighet.

7 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Förslaget innehåller ett bemyndigande att genom förordning av arbets- och näringsministeriet utfärda närmare bestämmelser om ansökan om utseende av en organisation eller sammanslutning och om anmälan av uppgifter. Genom bestämmelser på lägre nivå är det ändamålsenligt att föreskriva om ett nationellt förfarande genom vilket en sammanslutning eller organisation kan be om att bli utsedd för upptagande i den förteckning som förs av kommissionen. Villkoren för att bli utsedd följer direkt av artikel 14.3 i förordningen. På grund av bestämmelsernas tekniska karaktär är det ändamålsenligt att de utfärdas på lägre nivå än lag. Eftersom saken till sin allmänna betydelse inte är vittsyftande, kan närmare bestämmelser utfärdas genom ministerieförordning. Bemyndigandet tas in i 3 § i lagförslag 1.

8 Ikraftträdande

Förordningen börjar tillämpas den 12 juli 2020. Det föreslås därför att lagarna träder i kraft den 12 juli 2020.

9 Verkställighet och uppföljning

Enligt artikel 18.1 ska kommissionen utvärdera förordningen 18 månader efter den dag då förordningen börjar tillämpas och därefter vart tredje år. Den första utvärderingen av förordningen syftar bland annat till att bedöma efterlevnaden av skyldigheterna i artiklarna 3–10 och deras effekter på den onlinebaserade plattformsekonomin och att bedöma verkan av och effektiviteten hos fastställda uppförandekoder när det gäller att bidra till rättvisa villkor och transparens.

De första och följande utvärderingarna ska fastställa huruvida ytterligare regler, också om efterlevnad, kan krävas för att säkerställa ett rättvist, förutsebart, hållbart och förtroendeskapande företagsklimat online på den inre marknaden. Till följd av utvärderingarna ska kommissionen vidta ändamålsenliga åtgärder, som kan inbegripa lagstiftningsförslag.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition med förslag till lag om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna samt till lagar om ändring av lagen om Konkurrens- och konsumentverket och vissa andra lagar (RP 54/2019 rd) överlämnades till riksdagen den 17 oktober 2019. I propositionen föreslås ändringar i 1 kap. 6 § 1 mom. och 5 kap. 2 § 1 mom. i lagen om rättegång i marknadsdomstolen, i vilka det föreslås ändringar även i lagförslag 2 i föreliggande proposition. Riksdagen behandlar ovannämnda regeringsproposition för närvarande. Propositionen har kompletterats med regeringsproposition RP 10/2020 rd, där de ändringar i behandlingsordningen för påföljdsavgiftsärenden som grundlagsutskottet förutsatt beaktas (se GrUU 12/2019 rd). I den kompletterande propositionen föreslås att ovannämnda bestämmelser i lagen om rättegång i marknadsdomstolen ändras jämfört med vad som föreslogs i det ursprungliga förslaget. De ändringar av 1 kap. 6 § 1 mom. och 5 kap. 2 § 1 mom. i lagen om rättegång i marknadsdomstolen som föreslås i lagförslag 2 i föreliggande proposition bör vid behov sammanjämkas med de föreslagna ändringarna i ovannämnda propositioner.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag ska dock utfärdas genom lag. Den grundregel som finns i lagen är bindande för och begränsar behörigheten för den som utfärdar förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Av grundlagen följer dessutom att de frågor som ett bemyndigande omfattar ska fastställas noggrant i lag. Enligt grundlagsutskottets praxis ska dessutom de bemyndiganden som hänför sig till utfärdande av förordning och delegering av lagstiftningsbehörighet vara tillräckligt exakta och noggrant avgränsade. Exempelvis i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 10/2014 rd betonas kraven på exakthet och noggrann avgränsning. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen ska tillämpningsområdet för ett bemyndigande vara exakt avgränsat (GrUU 46/2001 rd och GrUU 16/2002 rd).

I lagförslaget ingår ett bemyndigande att utfärda bestämmelser på lägre nivå. I den föreslagna lagen har bestämmelsen om bemyndigande tagits in i 3 § i lagförslag 1. Bemyndigandena har formulerats så att de är exakta och noggrant avgränsade. Lagförslagets bemyndigande strider inte mot grundlagen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser om förbudsförfarandet enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster.

2 §

Meddelande av förbud

Marknadsdomstolen kan förbjuda sådana leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster och sådana leverantörer av sökmotorer som avses i den förordning som nämns i 1 § att fortsätta eller upprepa ett förfarande som strider mot förordningen.

Förbudet ska förenas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövligt.

Om det finns särskilda skäl för det får förbudet också riktas mot den som är anställd hos en leverantör av onlinebaserade förmedlingstjänster eller hos en leverantör av sökmotorer eller mot någon annan som handlar för leverantörens räkning. Förbudet kan även meddelas temporärt, varvid förbudet gäller tills saken är slutligt avgjord.

Bestämmelser om behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

3 §

Utseende av organisationer och sammanslutningar

Arbets- och näringsministeriet kan på ansökan utse organisationer och sammanslutningar som är etablerade i Finland, vilka beviljas sådan rätt som avses i artikel 14.1 i den förordning som nämns i 1 § på det sätt som föreskrivs i artikel 14.5.

Bestämmelser om ansökan om utseende och om anmälan av uppgifter utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten och 5 kap. 2 § 1 mom. 8 punkten,
sådana de lyder, 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten i lag 1122/2018 och 5 kap. 2 § 1 mom. 8 punkten i lag 1495/2018, och
fogas till 1 kap. 6 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1124/2017 och 1122/2018, en ny 14 punkt och till 5 kap. 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016 och 1122/2018, en ny 9 punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger som marknadsrättsliga ärenden de ärenden som hör till dess behörighet enligt

13) livsmedelsmarknadslagen (1121/2018),
14) lagen om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer (/).

5 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

8) en fysisk eller juridisk person på vilken ett avtalsvillkor eller förfarande som avses i 65 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt skulle tillämpas eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen och som har förhandlat fram avtalet i fråga för två eller flera näringsidkare som den representerar, i ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i den lagen,

9) en företagsanvändare eller företagsanvändare av webbplatser som det otillbörliga förfarandet riktar sig mot eller ett offentligt organ, en organisation eller en sammanslutning som avses i artikel 14.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster, i ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 2 § i lagen om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 19 mars 2020

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

*Bilaga
Förordningskast*

Arbets- och näringsministeriets förordning

om utseende av organisationer och sammanslutningar som har rätt att inleda ett förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer

I enlighet med arbets- och näringsministeriets beslut föreskrivs med stöd av 3 § 2 mom. i lagen om förbudsförfarande i fråga om onlinebaserade förmedlingstjänster och sökmotorer (/):

1 §

Ansökan om att bli utsedd för upptagande i Europeiska kommissionens förteckning

Organisationer och sammanslutningar kan genom att lämna in en ansökan till arbets- och näringsministeriet begära att bli utsedda för upptagande i den av kommissionen upprättade förteckning som avses i artikel 14.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster.

Av ansökan ska framgå uppgifter om att villkoren i artikel 14.3 i den förordning som nämns i 1 mom. uppfylls.

2 §

Uppdatering av uppgifter

Organisationer och sammanslutningar som har utsetts för upptagande i den förteckning som upprättas av Europeiska kommissionen ska utan obefogat dröjsmål underrätta arbets- och näringsministeriet om det sker förändringar i de uppgifter som avses i artikel 14.3 i den förordning som nämns i 1 § 1 mom.

3 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .